

Vývoj péče o zrakově postižené ve světě a v našich zemích

Starověk

- Žádná výchova nevidomých
- V tzv. otrokářském období výjimečně umožněn přístup k základům věd nevidomým z vyšších občanských vrstev
- Období represe
- Řím, Sparta x Indie, Židé

První zmínky o pomoci

- 206 př.n.l. - organizace nevidomých hudebníků v Číně
  - 754 n.l. – Japonsko, povolání masérů
- Středověk**
- Konec represe
  - Vzdělání pouze u nejbohatších
  - Tlupy žebráků, potulní vypravěči a zpěváci (nezávislí na církvi)
  - Profesionální modliči
  - Římskokatolická církev umisťovala nevidomé v azylech (modlili se za chlebováře)
  - Křesťanství – ústavy, pouze charitativní funkce

Novověk

- Vliv **humanismu a renezanace**
- 16. – 18. století – pokusy o cílenou výchovu a vzdělávání jednotlivců z bohatých vrstev
- Tlak ze strany nevidomých na přístup k elementárnímu vzdělání
- První významnější pokusy o tvorbu písma čitelného hmatem
- 1560 – Španěl **Francesco Lucas**, písmena vyřezávaná do dřeva
- **Melanie von Salignac** – mapy pro nevidomé, pro psaní technika vypichování zrcadlových písmen

1661 – Akademie slepých hudebníků a básníků v Palermu

- cca 1760 - první čítanka pro nevidomé
- 1773 – Němec Christian Niessen – metodický spis jak vyučovat nevidomé

- 1784 – první výchovně **vzdělávací ústav pro nevidomé** v Paříži
- Zakladatel **Valentin Haüy**
- Nejprve škola s denní docházkou, později i domov
- Cílem je vybavit nevidomé takovými dovednostmi, aby se stali užiteční pro společnost (domácí učitel, sazeč v tiskárně, košíkář, výrobce rohoží, etc.)
- Ke čtení používal hladkou **reliéfni latinku**, počty a hudbu vyučoval pamětně
- Ústav zanikl během Francouzské revoluce

- 1806 **Augustin Zeune** zakládá ústav v **Berlíně** (ovlivněn Haüyem)
- 1807 – Haüy založil ústav pro nevidomé v **Petrohradě**

- 1822 Haüy umírá v zapomnutí
- Do konce 18. stol. nevidomí považováni za nevzdělavatelné - Haüy jako první dokázal opak

- Do konce 18. stol. - založeny 4 ústavy v **Anglii**

- Nevidomý začíná být chápaný jako člověk, se všemi lidskými vlastnostmi, postoji, city a právy

- **D. Diderot** – Dopisy o slepých vidomých

- **Johann Wilhelm Klein** (1765-1848)

- Vzdělával nevidomého chlapce vlastními metodami
- 1805 založil výchovně vzdělávací ústav pro nevidomé ve **Vídni**
- Autorem hladké a propichované reliéfní latinky
- Adoptoval hry pro nevidomé, zeměpisné mapy v podobě dřevěných skládaček, etc.

- Myšlenka vzdělávat nevidomé společně s vidícími - nerealizováno
- Založil oddělení pro „poloslepé děti“ – pouze krátce
- Uznávaná a vlivná osobnost – „otec pedagogiky nevidomých“

- **Louis Braille** (1806-1852)

- navštěvoval pařížský ústav pro mladé slepce
- učil se 12-ti bodové slepecké písmo vyvinuté Barbierem (1815)
- 1825 vyvinul 6-ti bodové písmo, přijato až 1879 na III. Slepeckém sjezdu v Berlíně

- V USA první škola pro nevidomé založena v roce **1832** v **New Yorku**
- Myšlenka, že nevidomí musí být v neustálém kontaktu s vidícími
- pol. 19. stol. - myšlenka „předškolních zařízení“ pro děti ve věku 8 – 12 let – Francie, Dánsko, Vídeň
- 1887 – v USA založena první mateřská škola pro nevidomé
- poč. 20. stol. vzdělávání nevidomých organizováno v podstatě stejně jako pro žáky vidící
  - Ve většině ústavů zavedeno bodové písmo
  - Výuka TV

Péče v Čechách

➤ **Aloys Klár** (1763-1833)

- 1807 – „**Hradčanský ústav pro slepce a na oči choré**“ – spoluzakladatel prvního ústavu pro nevidomé v Čechách
- Vypracoval výchovné osnovy
- Od 1825 ředitel
- 1832 pro neshody odchází
- 1832 zakládá zaopatřovací a zaměstnávací ústav pro dospělé slepce – „**Klárův ústav**“
- 1833 umírá

➤ **Alois Pavel Klár** (1801-1860)

- Navazuje na práci otce v **Klárově ústavu**
- 1833 – stavba nové budovy, počet chovanců vzrostl z 15 na 54
- Personál nejdříve tvořili řádové sestry, 1850 nahrazeny civilními zaměstnanci
- Snahy o vystěhování ústavu vojskem, poté pro zřízení nemocnice
- Přijímání jedinci s absolvovanou ZŠ v Hradčanském ústavu
- Učňovské obory, snaha o zajištění zaměstnání absolventům

➤ **Rudolf Maria Klár** (1845-1898)

- 1880 ředitelem ústavu
- přístavba další budovy – chovanci 15-50 let
- Do ústavu zavedl Braillovo písmo
- 1897 - Mateřská škola s opatrovnou (jinak ústav určen pro dospělé slepce)
- Zaměření na řemesla, zejm. košíkářství
- R.M.K. zastával názor, že nevidomí musí být vzdělávání soustavně od nejútlejšího věk

BRNO:

➤1835 „Soukromý ústav pro nevidomé“ v Zábřdovicích v Brně

•Založil **Jan Nepomuk František Rafael Beitl**

➤1846 – „Moravskoslezský ústav pro slepce“

•zaměřený na řemesla

•přešli sem chovanci soukromého ústavu

•Beitl ředitelem

•Dalším ředitelem **Jan Schwarz** – rozšíření ústavu, tiskárna pro tisk hladké reliéfní latinky a posléze Braillovým písmem.

➤1910 – **Deylův ústav pro slepé**

➤Zakladatel oční lékař **Jan Deyl**

➤Možnost vzdělání v českém jazyce (první ryze český ústav)

➤**Josef Zeman** (1867-1961)

➤Propagátor zřízení slepeckého muzea

➤Organizátor první světové výstavy slepeckého tisku v Praze (1935)

➤Vydal cenné publikace, které se zabývají historií péče o nevidomé i jejich životními problémy

Současnost

➤Ján Jesenský

➤Markéta Skalická

➤Robert Vachule

➤Josef Smýkal

➤Pavel Wiener

➤A další

➤Lily Nielsen

➤Integrace / inkluze

➤Profesní uplatnění

Literatura:

➤Smýkal, J. *Tyflopedický lexikon jmenný*

<http://www.ecn.cz/smykal/publikace/kniha13t.htm>

➤Monatová, L. *Pojetí SP z vývojového hlediska*. Brno: Paido, 1996

➤Ludíková, L. *Tyflopedie I*. Olomouc: UP, 1989